

Šifra kandidata:

--

Državni izpitni center

JESENSKI IZPITNI ROK

BIOTEHNOLOGIJA

==== Izpitna pola 2 ====

Četrtek, 28. avgust 2014 / 90 minut

*Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik, svinčnik HB ali B,
radirko, šilček, ravnilo z milimetrskim merilom in računalo.
Kandidat dobi ocenjevalni obrazec.*

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Rešitev nalog v izpitni poli ni dovoljeno zapisovati z navadnim svinčnikom.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalni obrazec).

Izpitna pola je sestavljena iz dveh delov, dela A in dela B. Časa za reševanje je 90 minut.

Izpitna pola vsebuje 3 strukturirane naloge v delu A, od katerih izberite in rešite 2, in 3 naloge v delu B, od katerih izberite in rešite 2. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 30, od tega 10 v delu A in 20 v delu B. Vsaka naloga v delu A je vredna 5 točk, v delu B pa 10 točk.

V preglednici z "x" zaznamujte, katere naloge naj ocenjevalec oceni. Če tega ne boste storili, bo ocenil prvi dve nalogi, ki ste ju reševali v delu A, in prvi dve nalogi, ki ste ju reševali v delu B.

Del A			Del B		
1.	2.	3.	4.	5.	6.

Rešitve, ki jih pišete z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpisujte **v izpitno polo** v za to predvideni prostor.

Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 3 prazne.

M 1 4 2 4 4 1 1 2 0 3

Prazna stran

DEL A**1. Metode vnosa genov v bakterije**

1.1. Navedite dve pomembni odkritji, ki sta omogočili uspešen vnos genov.

(1 točka)

1.2. Kako imenujemo celično strukturo, s katero najpogosteje vnašamo dele DNK v bakterijsko celico?

(1 točka)

1.3. Kateri polimer sestavlja celično strukturo, navedeno v prejšnjem vprašanju?

(1 točka)

1.4. Zakaj v gensko spremenjenih bakterijah ne moremo proizvajati eritropoetina?

(1 točka)

1.5. Katera procesa v celici morata potekali, da se izrazi v celico vnesen gen?

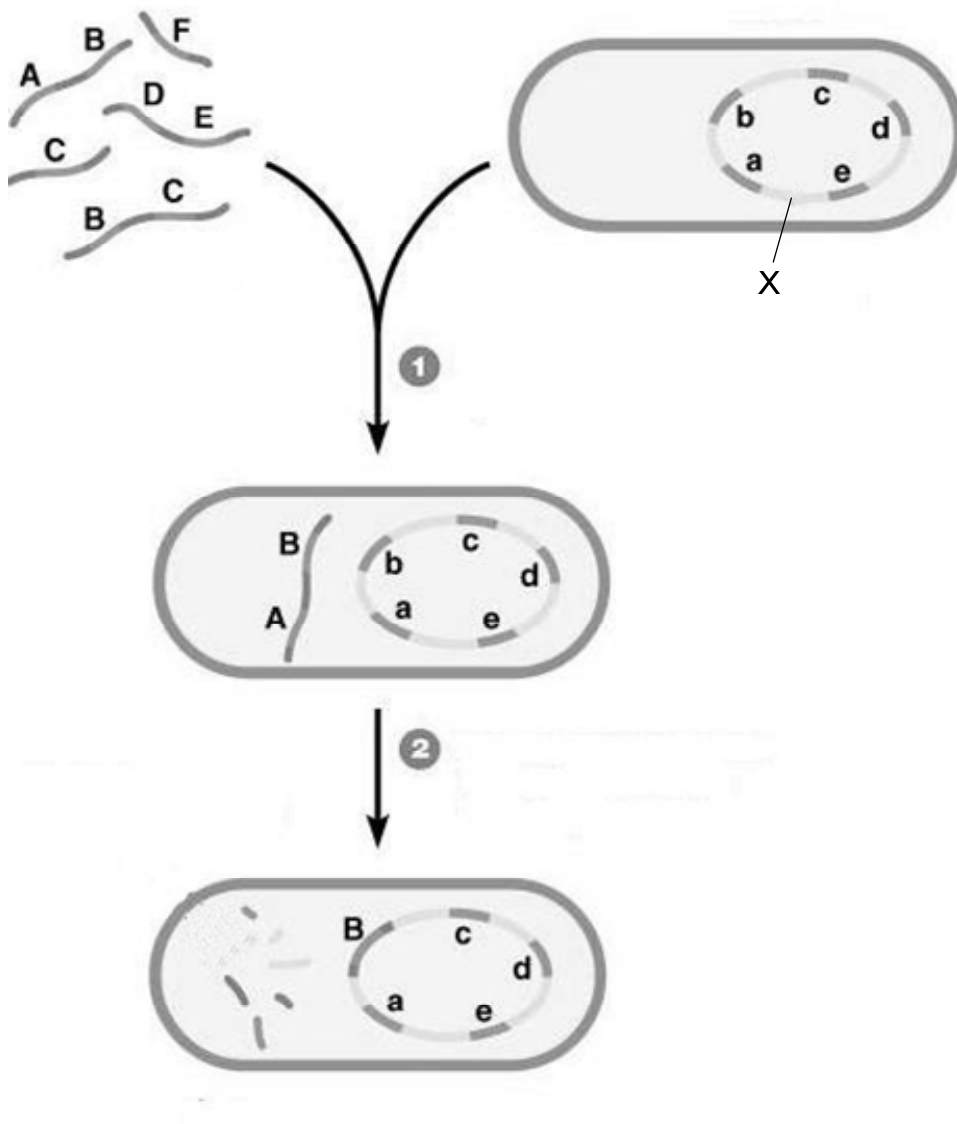

(1 točka)

2. Izmenjava dednine med bakterijami

Na sliki je primer prenosa dednine.

2.1. Kako se imenuje tak način izmenjave dednine med bakterijami?

(1 točka)

2.2. Kaj predstavljajo strukture, označene z velikimi črkami A, B, C, D, E, F?

(1 točka)

2.3. Na skici je bakterijska struktura, označena z X. Kako imenujemo ta del bakterije?

_____ (1 točka)

2.4. Opišite potek izmenjave dednine, prikazane na skici.

_____
_____
_____ (1 točka)

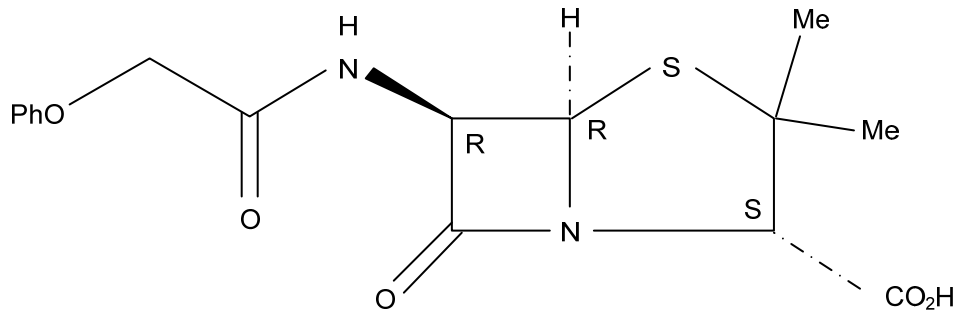
2.5. Navedite, zakaj je pomemben prenos dednine med bakterijami.

_____ (1 točka)

3. Antibiotiki

Na sliki je antibiotik, ki se pogosto uporablja v veterini in medicini. V prodaji je pod komercialnim imenom Ospen.

Slika 1

3.1. V katero skupino uvrščamo antibiotik na sliki 1 glede na kemijsko zgradbo?

(1 točka)

3.2. Naštete tri načine delovanja antibiotikov na celico.

1. _____
  2. _____
  3. _____
- (1 točka)

3.3. Katere organizme običajno uničujemo z antibiotiki?

(1 točka)

3.4. V katero domeno uvrščamo biokulturo za proizvodnjo prvega odkritega antibiotika?

(1 točka)

3.5. Kaj je antibiogram?

(1 točka)

DEL B**4. Cepiva**

Steklina je nevarna virusna bolezen sesalcev, ki je v 99,9 % smrtna. Pse vsako leto cepijo proti steklini z mrtvo virusno vakcino. Cepivo vnesejo v mišico. Lisice cepijo z uporabo vab, ki jih lisice pojedjo.

4.1. Virusi imajo zelo enostavno zgradbo. Naštejte dva sestavna dela virusa.

(1 točka)

4.2. Naštejte še tri (3) bolezni, proti katerim se je mogoče zaščititi s cepljenjem.

(1 točka)

4.3. Na razpolago imamo več različno patogenih tipov virusa stekline. Kateri tip bi izbrali za proizvodnjo cepiva proti steklini?

(1 točka)

4.4. Kateri del virusa mora ostati pri proizvodnji cepiva nespremenjen?

(1 točka)

4.5. Kako bi v laboratoriju (brez usmrtilve živali, sekcije in mikroskopskega pregleda preparata dela možganov) dokazali, da je žival okužena s steklino?

(1 točka)

4.6. Uspešnost cepljenja se ugotavlja z merjenjem količine (titra) protiteles. Kaj mora biti v reagentu, da se z njim dokaže prisotnost protiteles?

(1 točka)

4.7. Kako se imunski sistem cepljenega psa odzove na vnos virusa po ugrizu stekle živali?

(1 točka)

4.8. Kakšno gojišče uporabimo za namnoževanje virusa?

(1 točka)

4.9. Če človeka ugrizne sumljiva ali stekla žival, ga zaščitijo s antiserumom. Kaj vsebuje antiserum?

(1 točka)

4.10. Ali lahko steklino zdravimo z antibiotiki? Utemeljite svoj odgovor.

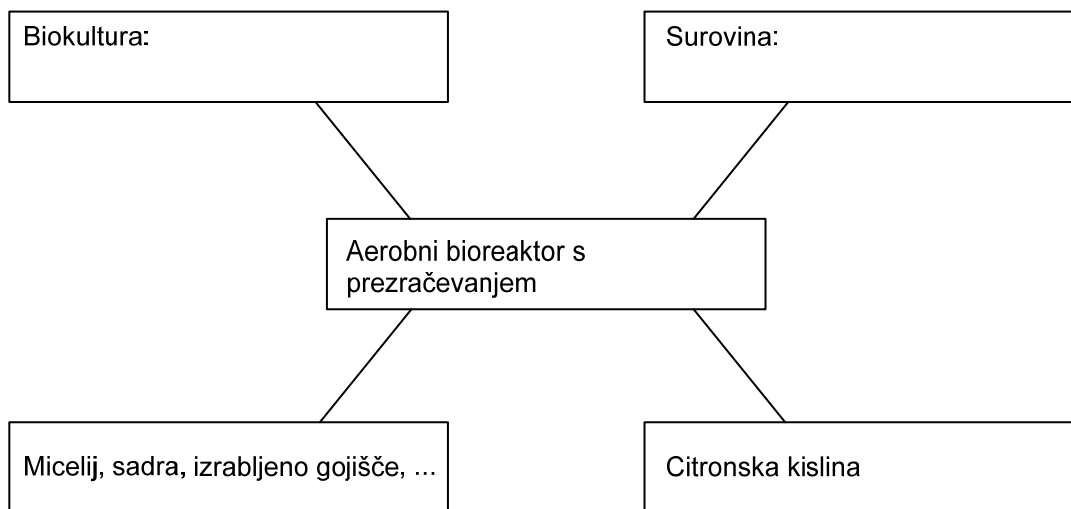

(1 točka)

5. Proizvodnja citronske kisline

Na sliki je osnovna shema biotehnološkega postopka proizvodnje citronske kisline.

Shema 1

5.1. Dopolnite shemo tako, da vpišete primer konkretne biokulture (ime vrste in rodu) in dva vira ogljika, potrebna za proizvodnjo citronske kisline.

(1 točka)

5.2. V katero kraljestvo uvrščamo biokulturo, navedeno v odgovoru na vprašanje 5.1.?

_____ (1 točka)

5.3. Na kakšen način revitaliziramo (oživimo) biokulturo za industrijski bioproces, da je uporabna za proizvodnjo citronske kisline, če je bila biokultura na začetku liofilizirana?

_____ (1 točka)

5.4. Ali raste biokultura v bioreaktorju na shemi 1 submerzno ali emerzno? Odgovor utemeljite.

_____ (1 točka)

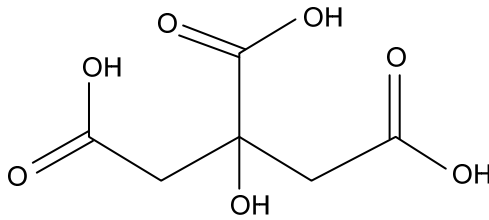
5.5. Kakšna je potreba biokulture po kisiku?

_____ (1 točka)

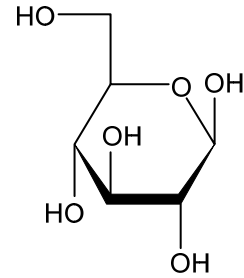
5.6. Kako bi dokazali, da v bioreaktorju nastaja citronska kislina?

_____ (1 točka)

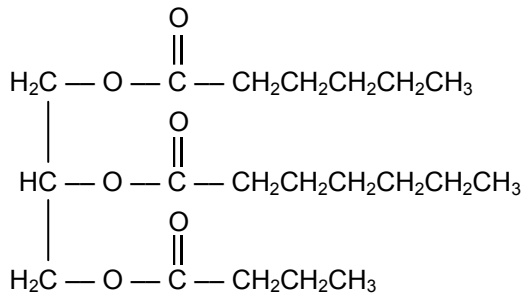
5.7. Katera od spodaj prikazanih kemijskih formul prikazuje formulo citronske kisline?

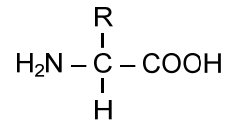
A

B

C

D

_____ (1 točka)

5.8. Kako po končanem bioprocesu ločijo micelij od bioprocesne brozge?

_____ (1 točka)

5.9. V kakšni obliki je citronska kislina v prodaji?

(1 točka)

5.10. Micelij se posuši in lahko uporabi v različne namene. Kako imenujemo odpadke, ki ga lahko ponovno uporabimo?

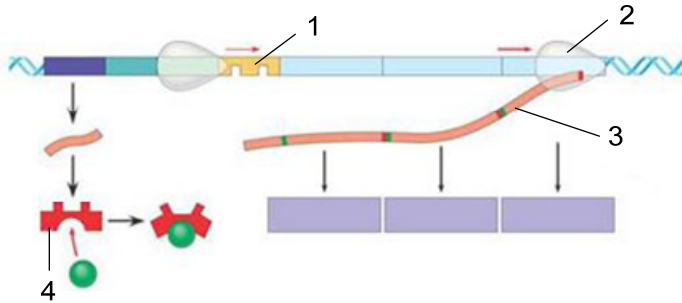

(1 točka)

6. *Lac OPERON*

Skica poenostavljeno prikazuje bakterijski *lac operon* in njegovo delovanje.

6.1. Poimenujte s števkami označene dele.

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____

(2 točki)

6.2. Opišite vlogo dela, ki je na skici označen z 2.

_____

_____

(1 točka)

6.3. Na skici obkrožite laktozo in jo označite s črko L.

(1 točka)

6.4. Razložite vlogo laktoze pri izražanju strukturnih genov.

_____

(1 točka)

6.5. Kakšne so lahko posledice za bakterijo, če pride do mutacije na strukturnem genu *lac operona*?

_____ (1 točka)

6.6. Kaj se dogaja na *lac operonu*, če laktoze v gojišču ni?

_____ (1 točka)

6.7. Ali se izrazijo strukturni geni *lac operona*, če je v gojišču glukoza?

_____ (1 točka)

6.8. Kaj je represor po kemijski zgradbi?

_____ (1 točka)

6.9. Koliko molekul nastane kot končni produkt izražanja strukturnih genov *lac operona*?

_____ (1 točka)

M 1 4 2 4 4 1 1 2 1 5

Prazna stran

Prazna stran